

DOI: 10.53474/ad.1029735

**OKUMA KÜLTÜRÜ KAZANDIRMADA BİR ARAÇ OLARAK
EDEBİYAT: ANNIE SILVESTRO'NUN KÜTÜPHANE TAVŞANI
ÖRNEĞİ**

Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

mehlikakaragozoglumarmara.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-1198-5872>

ÖZ

Okuma eyleminin toplum ölçeğinde bir yaşam biçimine dönüşmesi olan okuma kültürü, toplumun kültürel kalkınması için geliştirilmesi gereken önemli bir unsurdur. Bu kültürün geliştirilmesi için toplumda kültür aktarımını sağlayan soyut ve somut öğelerden oluşan tüm araçlar etkin şekilde kullanılmalıdır. Bu araçların en etkililerinden biri de, şüphesiz, edebiyattır. Okuma kültürünü tema olarak bünyesinde barındıran edebiyat eserleri, bu kültürün okurlarca benimsenmesine aracılık etmektedir. Özellikle çocuklara yönelik resimli edebiyat eserlerinde, kazandırılmak istenen unsurlar, hem sözün hem de resmin gücüyle daha çabuk benimsetilebilmektedir. Annie Silvestro tarafından yazılan ve Tatjana Mai-Wyss tarafından resimlenen Kütüphane Tavşanı kitabı da bu eserlerdendir. Kütüphane Tavşanı adlı eserin okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusunda yeterliliğinin incelenmesi amacıyla taşıyan bu çalışma kapsamında, söz konusu eser, kütüphane bilimi ve çocuk edebiyatının temel unsurları ekseninde incelenmiştir. Doküman inceleme ve içerik analizi yöntemlerinin kullanıldığı çalışmanın sonucunda eserin okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusunda iyi bir araç olarak değerlendirilebileceği saptanmıştır. Kitap, edebi yönden iyi bir kurgusal anlatıma sahiptir ve çocuk edebiyatının temel unsurları bakımından nitelikli bir yayındır.

Anahtar Kelimeler: Okuma kültürü, kütüphane alışkanlığı, resimli kitap, Kütüphane Tavşanı, Annie Silvestro

**LITERATURE AS A TOOL TO DEVELOP READING CULTURE: THE
EXAMPLE OF ANNIE SILVESTRO'S BUNNY'S BOOK CLUB**

ABSTRACT

Reading culture, which is the transformation of the act of reading into a social life style, is an important element that needs to be developed for the cultural development of the society. In order to develop this culture, all tools consisting of intangible and concrete elements that ensure the transfer of culture within the society should be used effectively. One of the most effective of these tools is, of course, literature. Literary works, which include the culture of reading as a theme, mediate the adoption of this culture by the readers. Especially in illustrated literature works for children, the elements that are desired to be gained can be adopted more quickly with the power of both the word and the picture. Bunny's Book Club written by Annie Silvestro and illustrated by Tatjana Mai-Wyss, is one of these works. Within the scope of this study, which aims to examine the adequacy of the work called Bunny's Book Club in terms of gaining reading culture and library habit, the work in question has been examined in a multidimensional way in the axis of library science and basic elements of children's literature. As a result of the study, in which document analysis and content analysis methods were used, it was determined that the work could be considered as a good tool for gaining reading culture and library habit. The book has a good fictional narrative in terms of literature and is a qualified publication in terms of the basic elements of children's literature.

Keywords: Reading culture, library habit, illustrated book, Bunny's Book Club, Annie Silvestro

GİRİŞ

Bireylerin okuma eylemi ile ilgili olarak kazandıkları becerilerin toplum ölçeğinde bir yaşam biçimine dönüşmesi olan okuma kültürü (Sever, 2015, s.10), toplumun kültürel kalkınması için geliştirilmesine gereksinim duyulan önemli bir unsurdur. Çünkü gelişmiş bir toplum için, “kişilerin sahip olduğu okuma alışkanlıklarının toplumsal düzeyde temsil edilmesi, yani daha açık bir ifade ile bütün bireylere yayılarak bir yaşam biçimi halini alması gerekmektedir. Okuma alışkanlıklarının bir yaşam biçimine dönüşmesinin kavramsal karşılığı olan okuma kültürü, toplumun olumlu yönde gelişim ve değişiminin sağlanması için mutlaka kazanılması ve kazandırılması gereken bir kültürdür” (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2021a, s.15).

Okuma kültürünün geliştirilmesi için toplumda kültür aktarımını sağlayan soyut ve somut öğelerden oluşan tiyatro, sinema, müzik vb. tüm araçlar etkin şekilde kullanılmalıdır. Topluma okuma kültürü kazandırmada kullanılacak en etkin araçlardan biri de, şüphesiz, edebiyattır. Edebiyat, metodolojik unsurları yanında içeriği ile de okuma kültürünün toplumsal inşasına katkıda bulunabilir. Okuma kültürünü tema olarak bünyesinde barındıran edebiyat eserleri, bu kültürün okurlarca benimsenmesine aracılık edeceği için okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusunda işlevsel olarak kullanılabilir. Bu durum çocuk edebiyatı eserlerinde kendini fazlasıyla göstermektedir. Özellikle çocuklara yönelik resimli edebiyat eserlerinde, kazandırılmak istenen unsurlar, hem sözün hem de resmin gücüyle daha çabuk benimsetilebilmektedir.

Nitelikli çocuk edebiyatı eserleri, çocuklara okumayı sevdirmekte ve bunun alışkanlığını kazandırmaktadır. Sever, çocuğa göre kurgulanan yapıtların okuma kültürüne katkısını şu şekilde açıklamaktadır: “Çocuk edebiyatı yapıtlarının genel amacı; okuma kültürü edinmiş, düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaç için kitaplar aracılığıyla çocukla yaşam arasında köprü kurulur. Sanatçı duyarlılığıyla örülmüş, yazılı ve görsel dilin anlatım olanaklarıyla kurgulanmış bu köprü, çocuğu düşsel ve düşünsel içerikli bir dünyaya taşır” (2007, s.41).

Çocukların okuma kültürü edinerek yetişmeleri için önemli bir araç olan nitelikli çocuk edebiyatı eserleri, konu ve kurgu bakımından da bu süreci destekleyebilir. Temelleri okul öncesinde atılması gereken okuma kültürü ve kütüphane kullanma alışkanlığı, bu döneme yönelik resimli çocuk kitaplarında tema olarak seçildiğinde çocuklarda bu konuda bilinç oluşturmak için bir fırsat olarak değerlendirilebilir (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2021b, s. 613).

Günümüzde bu fırsatı sunan, kitap ve kütüphane konulu çok sayıda iyi çocuk kitabı bulunmaktadır. Bu makalede, çocuklara okuma kültürünü benimsetebilecek söz konusu eserlerden biri olduğunu tespit ettiğimiz Annie Silvestro'nun *Kütüphane Tavşanı* ele alınacaktır.

Annie Silvestro New Jersey'de ailesiyle birlikte yaşamakta ve yazma çalışmalarını sürdürmektedir. Yazarın *Mice Scating, The Christmas Tree Who Loved Trains ve Bunny's Book Club Goes To School* adlı kitapları bulunmakla birlikte Türkçeye çevrilen tek kitabı *Kütüphane Tavşanı*'dır. Özgün adı *Bunny's Book Club* olan *Kütüphane Tavşanı*, Annie Silvestro'nun ilk kitabıdır. Mai-Wyss tarafından resimlenen ve Doubleday Books tarafından Şubat 2017'de yayımlanan *Kütüphane Tavşanı*, Nurten Hatırnaz tarafından Türkçeye kazandırılmış ve Türkiye'deki ilk baskısı 2018 yılında Beyaz Balina Yayınları tarafından yapılmıştır.

Kütüphane Tavşanı, ABD, İngiltere, Kanada ve Avusturalya'daki katılımcı topluluklarda doğumdan beş yaşına kadarki çocuklara ücretsiz kitaplar gönderen bir organizasyon olan *Dolly Parton'un Muhteşem Hayal Kütüphanesi* (Dolly Patron's Amazing Imagination Library) 2018 serisine seçilmiş ve çocuklara dağıtılmıştır (Annie Silvestro kişisel web sayfası, 19.06.2018).

Öykü, kütüphane binası önünde yapılan açık hava masal saatlerini uzaktan izleyerek okuma sevgisi kazanan kitapsever bir tavşanın, kış gelip de masal saatleri kütüphane içinde yapılmaya başladığında kitapları çok özlemesi ve bir gece kütüphanenin yolunu tutması ile başlamaktadır. Kütüphaneye girebilmek için çeşitli yollar deneyen Tavşan, en sonunda kütüphane duvarından kütüphanenin içine açılan kitap iade bölmesinden kütüphaneye girmeyi başarır. Tavşan bu yolla

kütüphaneden aldığı kitapları yuvasına taşıyarak okumaya başlar. Bir süre sonra Tavşan'ın arkadaşı Kirpi de ona katılır ve iki arkadaş gizli gizli kütüphaneye girip kitaplar ödünç alarak okurlar. Bir gece, kütüphane ziyaretlerine ormandaki diğer arkadaşları da katılır. Tavşan, kirpi, ayı, sincap, rakun, kurbağa, köstebek, fare ve kuş, hep birlikte kütüphaneye gidip kitap okumaya dalarlar. Ancak kütüphaneye gelip onları bulan kütüphaneciyi görünce ne yapacaklarını şaşırırlar. Kütüphaneci, Tavşan ve arkadaşlarını kütüphaneye üye yaparak onlara birer üye kartı verir. Kitapsever hayvanlar, artık istedikleri kitapları rahatça ödünç alarak okuyabileceklerdir. Bunun sevinci ile Tavşan'ın evini kitap kulübü ilan ederler ve kütüphaneden resmî olarak aldıkları kitapları hep birlikte okurlar.

Bu çalışmada, *Kütüphane Tavşanı* adlı eserin çocuklara okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma potansiyeli konusunda yeterliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, eser, çocuk edebiyatının temel unsurları ve kütüphane bilimi ekseninde çok boyutlu olarak incelenmiştir.

Çocuk edebiyatının temel unsurları, ilgili maddeleri bilimsel bir düzen içinde bir araya getirerek ölçekleştiren Prof. Dr. Sedat Sever'in 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği' (2014; Akt. Akyüz, 2014, s.32) kullanılarak değerlendirilmiştir. İlk defa Sever'in yönettiği bir tezde yayımlanan (Akyüz, 2014) ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilen ölçeğin kullanımı için Sedat Sever'den izin alınmıştır. Ölçek, beşli likert düzende sekiz faktör ve 94 maddeden oluşmaktadır. Sever, nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gereken bütün özellikleri çocuk edebiyatının temel unsurları açısından sekiz başlık (faktör) altında incelemektedir. Bunlar, 1.Çocuk kitaplarındaki tasarım ve resim özellikleri, 2.Çocuk kitaplarındaki konu-kurgu özellikleri, 3. Çocuk kitaplarındaki izlek-tema özellikleri, 4.Çocuk kitaplarındaki çevre özellikleri, 5. Çocuk kitaplarındaki iletilerin özellikleri, 6.Çocuk kitaplarındaki karakter ve kahramanların özellikleri, 7.Çocuk kitaplarındaki dil ve anlatım özellikleri, 8. Çocuk kitaplarındaki yazınsal ve eğitsel özelliklerdir.

Bu çalışmada, *Kütüphane Tavşanı* adlı eser, Sever'in ölçeğine bağlı olarak tasarım ve resim özellikleri, konu ve kurgu, izlek (tema) özellikleri, çevre özellikleri, iletilerin özellikleri, karakter ve kahramanların özellikleri, dil ve anlatım özellikleri ile yazınsal ve eğitsel özelliklerden oluşan ölçek faktörlerine göre değerlendirilmiştir.

Kütüphane bilimine göre bulgular ise incelenen eserin, kütüphaneyi var eden temel unsurlar ve kütüphane hizmetlerine ilişkin detayların sunuluşu bakımından incelenmesi ile elde edilmiştir. Kütüphanenin temel unsurları mekân, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcıdır (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2017, s.69). Eserde ele alınan kütüphane hizmetleri ise kullanıcı hizmetleri ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın veri toplama ve analiz aşamalarında *doküman inceleme* ve *içerik analizi* yöntemleri kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma içeriğine uygun kaynakların analizini; içerik analizi ise ele alınan malzemenin içerdiği mesajı, anlam açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve buna dayalı çıkarımda bulunmayı (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Tavşancıl ve Aslan, 2001: 22) ifade etmektedir.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları, *çocuk edebiyatının temel unsurları açısından bulgular* ve *kütüphane bilimi açısından bulgular* olmak üzere iki alt başlıkta ele alınmıştır.

Çocuk Edebiyatının Temel Unsurları Açısından Bulgular

'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği'ndeki maddeler, tasarım ve resim özellikleri, konu ve kurgu, izlek (tema) özellikleri, çevre özellikleri, iletilerin özellikleri, karakter ve kahramanların özellikleri, dil ve anlatım özellikleri ile yazınsal ve eğitsel özellikler olmak üzere sekiz başlıktan oluşmaktadır. *Kütüphane Tavşanı* bu başlıklara göre değerlendirilmiştir.

Tasarım ve Resim Özellikleri

Kütüphane Tavşanı, boyutları, ağırlığı ve hacmi bakımından hitap ettiği yaş düzeyine uygundur. Eserin sayfa düzeni özenli olarak tasarlanmış, yazılar resimlerin arasına estetik biçimde yerleştirilmiştir. Kitap, ekolojik, kokusuz, doğal matbaa malzemeleri ile üretilmiştir. Kitapta kullanılan kâğıt, kırışma ve yıpranmaya karşı dayanıklıdır. Baskı renkleri, göz yormayan pastel tonlardadır. Sayfalar pürüzsüz, düzgün, kolay açılıp kapanabilir şekilde kesilmiştir. Kitabın kapağı ciltli sert kapak formundadır ve yazar, eser, yayinevi isimleri kabartmalı olarak basılmıştır. Kapakta kullanılan okuyan hayvan görselleri çocuklarda okuma isteği uyandıracak bir etkiye sahiptir. Eserin görselleri, çocukta, düşünme, hayal kurma, öykü oluşturma, resim yapma isteği doğuracak özelliklerdedir. Kitabın ismi içerikle uyumludur. Kitabın *Bunny's Book Club* olan özgün adı, *Tavşan'ın Kitap Kulübü* şeklinde çevrilebilecekken, yayıncı ve çevirmenin tercihi ile *Kütüphane Tavşanı* adıyla yayımlanmıştır.

Konu ve Kurgu Özellikleri

Kitabın konusu oldukça özgündür. Konu, ele alınışı ve yorumlanması bakımından ilgili okur grubunun yaşına, gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Eserin kurgusu, mantık ve anlam çerçevesinde tutarlı olarak çizilmiştir. Kurgu, çocuğun hayal gücüne, heyecanlanmasına ve hoşça vakit geçirmesine imkân verecek özellikler taşımaktadır.

Tema (İzlek) Özellikleri

Okuma sevgisi ve kütüphane alışkanlığı temasını işleyen eserde, çocuk okurda uyandırılmak istenen etki, kitabın hedeflediği yaş grubunun düzeyine uygundur. Tema, edebî bir kurgu ile geliştirilmiş; kütüphane sevgisi, masal saatlerini dinleyerek kitapsever olan ve kütüphaneye bağlanan bir tavşanın öyküsü ile okuyucuya sunulmuştur.

Çevre Özellikleri

Eserde olayların geçtiği çevreler, kütüphane, kütüphane bahçesi, orman ve Küçük Tavşan'ın evinden oluşmaktadır. Eserdeki çizimler, çocuk okurun hayal dünyasında canlandırabileceği özelliklerde betimlenmiştir. Kütüphane mekânı, kahramanın sevdiği, sürekli ilişki içinde olmak istediği bir yer durumundadır. Tavşan'la birlikte kütüphaneye gelen diğer hayvanlar da kütüphaneyi görünce aynı duyguya kapılmışlardır. Tavşan'ın evi, kendisinin ve misafirlerinin keyifle kitap okuduğu bir yer konumundadır. Tavşan yalnızken de, arkadaşları geldiğinde de kitap okumaya devam eder. Eserde geçen bütün mekânlarda *kitap* unsuru ön plandadır.

İletilerin Özellikleri

Kütüphane Tavşanı, okuma sevgisinin ve kütüphane alışkanlığı iletilerinin, doğal bir akış içinde, sivrilmeyen, açık didaktizme düşülmeden ve metnin özüne sindirilerek sunulduğu bir eserdir. Kitapta, görsel ve dilsel bir düzen bulunmakta ve iletiler edebî bir anlayış ile sunulmaktadır. Eser, çocuğun anlam evrenini incelemekte, kullanılan sözcükler ve söz gruplarının çocuğa göre seçildiği görülmektedir. Eserin üslubu, çocuksu bir duyarlılık içermektedir.

Kahramanların Özellikleri

Eserdeki kahramanlar, yani Küçük Tavşan, hayvan arkadaşları ve kütüphaneci, çocuk okurun özdeşlik kurmasına elverişli olacak nitelik ve niceliktedir. Kahramanların davranışları, konuşmaları ve fiziksel özellikleri tutarlı olarak geliştirilmiştir. Kirli sarı renkte, beyaz top kuyruklu sevimli minik bir tavşan olan ana kahraman, çocuk okurun kendisiyle bağdaştıracağı şekilde çizilmiştir.

Tavşan, meraklı, araştırmacı, azimli, mücadeleci ve tuttuğunu koparıp bir yapıya sahiptir. Önce kirpinin, sonra da diğer hayvanların kitapların büyüdü dünyasına kapılmalarını sağlayan Tavşan, onlar arasında bir lider özelliği de taşımaktadır.

Eserdeki kütüphaneci, otuzlu yaşlarda, esmer tenli, bazen atkuyruğu bazen topuz yaptığı kahverengi dalgalı saçlı olan, kırmızı kelebek gözlük takan, şık, bakımlı, güler yüzlü ve neşeli bir kadındır. Eserdeki görsellerden kütüphanecinin çocuklarla iyi bir diyalogunun olduğu anlaşılmaktadır. Aynı kütüphaneci, kütüphanede yakaladığı hayvanlarla da iyi bir iletişim kurmuş, onlara şefkatle yaklaşarak kütüphaneye üye olmalarını sağlamıştır. Kütüphanelerin kapılarının ayırım gözetmeden herkese açık olduğu gerçeği de eserde kütüphanecinin bu yaklaşımı üzerinden temsilî olarak sergilenmiştir.

Büyük bir hayvan olan ayının kitap iade bölmesinden geçebilmesi, hayvanların okuma biliyor ve insanların konuşmasını anlıyor olmaları, kütüphanecinin kütüphanede kitap okur halde bulduğu hayvanlar ile diyalog kurması gibi gerçeküstü durumların, hayal gücü ile eğlence unsurlarının baskın olduğu bu eserin çocuklara yönelik genel portresine uygunluğunun bir sonucu olarak ortaya çıktığı açıktır. Bu sebeple mantıkdışı görünen bu unsurlar, birer tutarsızlık olarak ele alınmamıştır.

Dil ve Anlatım Özellikleri

Öğrenilen (-miş’li) geçmiş zaman kipinin kullanıldığı kitapta, metnin dilsel düzenlenişi yalın ve akıcı olmakla birlikte edebi bir nitelik de taşımaktadır:

“Küçük Tavşan hayvanların kütüphaneye girmesine izin verilip verilmediğini bilmiyormuş. Ama kitaplar olmadan yaşayamayacağını biliyormuş. Geceleri gözüne uyku girmez olmuş. Bir şeyler yapmalıymış. Böylece tavşancık yatağından fırlayıp patisinde bir el feneri, kalbinde umutla parmaklarının ucuna basa basa karanlıkta düşmüş yola” (s.4-5).

“Kitaplarla dolu rafları gören tavşancığın sevinçten gözleri parlamış. Bu taptaze, kıtır kıtır havuçlarla dolu bir tarladan çok daha güzelmiş!” (s.11).

“Küçük Tavşan nereden başlayacağını bilemiyormuş. Derin bir nefes almış. En sevdiği kitabın sayfalarının arasındaymış sanki. Koklaya koklaya macera kitapları bölümüne gitmiş” (s.12).

Tercih edilen anlatım biçimi, hitap edilen yaş grubundaki çocukların dil ve anlam evrenine uygundur. Eserdeki işitsel etki, dinleme ve okuma isteği uyandırmaktadır. Orijinal dilden Türkçeye çeviri yapılırken Türkçenin dil özelliklerini duyumsatacak bir yapı kurulduğu görülmektedir:

“... Kütüphaneye vardığında kapı da pencereler de kilitliymiş. Küçük tavşan tünel kazmayı denemiş. Tırmanmayı denemiş. Sallanmayı denemiş. Ama nafile” (s.6).

Eserde, çocukların gündelik hayatta kullandıkları ve kullanılmasından hoşlanacakları ünlem ifadeleri sempatik bir şekilde kullanılmaktadır:

“Küçük Tavşan Kirpi’yi ite ite “HOP!” diye içeri sokuvermiş” (s.18).

““Vay canına!” demiş Kirpi” (s.18).

““Ya.” demiş Küçük Tavşan” (s.18).

“Ve PAT diye yere inmiş” (s.9).

“Hiç kimse ışığın tık diye açıldığını da duymamış” (s.25).

Eserde, çocukların hoşlanacakları şekilde ikilemelerden de etkin olarak faydalanılmaktadır. Kitabın hemen hemen her sayfasında bunun örnekleri görülmektedir:

- “... parmaklarının ucuna basa basa düşmüş yola” (s.5).
- “... top kuyruğunu oynata oynata bölmeden içeri girmiş” (s.9).
- “... kıtır kıtır havuçlarla dolu bir tarladan çok daha güzelmiş!” (s.11).
- “Koklaya koklaya macera kitapları bölümüne gitmiş” (s.12).
- “Hazinelelerini birer birer bölmeden geçirmiş” (s.14).
- “... yalpalaya yalpalaya eve gitmiş” (s.15).
- “... koştura koştura eve dönüyormuş” (s.16).
- “Kitap kuleleri öyle bir sallanyormuş ki zar zor taşımışlar” (s.21).
- “Hayvanlar kendilerini zar zor içeri sokmayı başarmış” (s.24).
- “Hiç kimse tıkır tıkır ayak sesini de duymamış” (s.25).
- “Hayvanlar şaşkın şaşkın bakakalmışlar” (s.26).
- “Ayı oflayıp puflamış” (s.27).
- “Hayvanlar yavaş yavaş peşinden gitmiş” (s.27).
- “Kirpinin tüyleri diken diken olmuş” (s.27).

Yazınsal ve Eğitsel Özellikler

Kütüphane Tavşanı, çocuğa verilmek istenen okuma sevgisi ve kütüphane alışkanlığına ilişkin mesajları öğretici bir yaklaşım yerine, edebî kurgu içinde metin ve resimler aracılığı ile veren nitelikli bir kitaptır. Tavşan’ın kütüphaneden aldığı kitaplar için “hazineleler” ifadesini kullanması bu durumun göstergelerinden biridir:

“*Küçük Tavşan’ın bıyıkları heyecandan seğiriyormuş. Hazinelelerini birer birer bölmeden geçirmiş*” (s.14).

Eserde, Tavşan’ın kitap okuma saatlerinde dinlediği kitaplar ile yeni dünyalar tanıdığı ve hayal gücünü güçlendirdiği resmedilmiş ve şu cümleler ile ifade edilmiştir:

“*Küçük Tavşan, kırmızı gözlüklü kadını kütüphanenin önünde çocuklara kitap okurken dinlediğinden beri kitaplara bayılıyormuş. Küçük Tavşan onu dinlerken kendini bir dağın tepesinde, bir geminin dümeninde, bir krallığın tahtında hayal ediyormuş*” (s.2-3).

Kütüphane Tavşanı kitabında çocuğun yaratıcı, girişimci ve araştırmacı bir kimlik oluşturmasını destekleyen bir anlayış hâkimdir. Diyaloglarda merak uyandırıcı sorulara yer verildiği görülmektedir:

““Nerelerdesin?” diye sormuş Kirpi.

“Kitap okuyorum” demiş Küçük Tavşan.

“Neden?” diye sormuş Kirpi.

Küçük Tavşan’ın gözleri kocaman açılmış. “Neden mi?” demiş.

“Sen hiç kütüphaneye gitmedin mi?”” (s.17)

Çocukta merak unsurunun sürekli artırıldığı bu diyalogda, kütüphane kurumuna karşı da bir ilgi uyandırılması amaçlanmıştır. Diyalogun ardından Küçük Tavşan, Kirpi’yi kütüphaneye götürerek çocukta uyandırılan kütüphane merakını sözle değil, göstergesel olarak cevaplamıştır. Kirpi, kütüphaneye girdiğinde büyük bir heyecan ve hayranlık duygusuna kapılmış, hemen merak ettiği bir konuda kitap arayışına girmiştir. Merak unsurunun artırılması ve bunun ardından tecrübe

ettirilerek bu merakın giderilmesi yönteminin kullanıldığı eserde, kütüphaneye gitme konusunda bir teşvik söz konusudur. Ayrıca, öğrenilmek istenen şeyin deneyimlenerek öğrenilmesi gerektiğine dair de yönlendirmeler bulunmaktadır. Kirpi, kütüphane hakkındaki bilgileri tecrübe ile edindiği gibi, merak ettiği konulardaki kitapları da bizzat kendisi arayıp bulmuştur. İsteddiği konulardaki kitapları raflarda bulup alan Kirpi, Tavşan'ın onun için seçip getirdiği kirpiler hakkındaki kitabı da sevinçle karşılamıştır. Burada, Tavşan'ın kitap tavsiye eden bir kütüphaneci kimliğine büründüğü de düşünülebilir.

Kütüphane Bilimi Açısından Bulgular

Kitaptaki metin ve çizimler, mekân, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcıdan oluşan kütüphanenin beş temel unsuruna ve çocuk kütüphanesi hizmetlerinde oldukça önem taşıyan kullanıcı hizmetleri ve bu kapsamdaki etkinliklere göre incelenmiştir.

Kütüphane Mekânı

Kütüphane Tavşanı adlı eserdeki kütüphane binası, bir ormanın kenarında ve yeşillikler içindedir. Binanın dışı oldukça ihtişamlı bir görünüme sahiptir. Klasik mimari tarzında çizilmiş olan bina, gayet geniştir ve antik Yunan yapılarında olduğu gibi şık kolonlara sahiptir. New Jersey Halk Kütüphanesi'nin tarihi binasını andıran kütüphanenin iç mekânı, sıcak, samimi, rahat ve uyumludur. Pencereler oldukça geniş olarak çizilmiş, böylece gündüz görsellerinde kütüphane oldukça aydınlık ve ferah olarak resmedilmiştir. Pencere kenarındaki raflar, sedir boyutunda yapılmış, üzerine lila renkli yastık ve minderler yerleştirilmiştir. Yerlerde pembe, yeşil ve lila renkli minderler bulunmaktadır ve çocuklar masal saatinde bu minderlerde oturmaktadır. Masal okuyan kütüphaneci, çocukların minderlerinden çok yüksek olmayan pembe bir pufta oturmaktadır. Tavşanın kütüphaneye geceleyin girmesi sebebiyle, görsellerde loş bir görüntü sağlanması amaçlanarak lila ve pembe renk tonlarının tercih edilmesi ihtimal dâhilinde olmakla birlikte, bu yumuşak renklerle kütüphane mekânına sempati uyandırma amacının da güdüldüğü göz ardı edilemez. Kütüphanedeki masa ve sandalyeler ahşaptır. Tarama bilgisayarları yuvarlak bir masaya yerleştirilmiş, masaya konulmuş kalemliklere kullanıcıların faydalanabileceği kalemler yerleştirilmiştir. Danışma masasına bir mor menekşe saksısı ve iki deniz kabuğu süs olarak konulmuştur. Duvar kenarında bulunan kütüphane içi kitap taşıma aracının üstünde binanın dışına açılan bir kitap iade bölmesi bulunmaktadır. Kütüphane Tavşanı, kütüphaneye bu kitap iade bölmesinden girip çıkmaktadır. Kütüphane duvarında üzerinde "okumayı seviyorum" yazan bir afiş bulunmaktadır. Bütün bu öğeler, sevimli ve çekici bir kütüphane imajı oluşturmaktadır.

Bütçe

Kitapta, kütüphane bütçesinin durumu hakkında bilgi verecek yazılı bir veri bulunmamakla birlikte, kütüphanenin mevcut durumu, standartlara uygun olan mekânın güzelliği ve koleksiyonun zenginliği, hikâyedeki kütüphaneye yeterli bir bütçe ayrıldığını göstermektedir.

Koleksiyon

Eserde, kütüphanedeki koleksiyonun zenginliği, hem görsellerdeki uzun raflar dolusu kitapların rengârenk dizilişleri ile hem de önce Tavşan ve Kirpi'nin, sonra da diğer hayvanların seçtikleri kitapları anlatan cümleler ile ifade edilmektedir. Kitapsever hayvanlar, aradıkları her konuda kitap bulabilmişlerdir. Aradıkları kitaplar, gözü pek maceracılar, süper kahramanlar, balonlar, çöller, kum tepelikleri, tırtıllar, kozalar, uzay, volkanlar, hayaletler, sirkler, haydutlar, kanun kaçakları, peri masalları gibi çocukların ilgisini çekecek, merak uyandırıcı konular içermektedir.

Personel / Kütüphaneci

Kitapta, kütüphane personeli, ilk olarak “kütüphanenin önünde çocuklara kitap okuyan kırmızı gözlüklü kadın” olarak geçmektedir. Kırmızı gözlüklü kadın, güler yüzlü, sevimli, şık ve bakımlı bir kişidir ve ileriki sayfalarda *kütüphaneci* olarak tanıtılmaktadır. Kütüphaneci, kütüphaneye gizlice girip kitap okumaya dalan Küçük Tavşan ile arkadaşlarını şefkat göstererek karşılamış ve kütüphaneye üye olmalarını sağlamıştır (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2022, 51).

Kullanıcılar

Eserin resimlemeleri, kütüphaneye gelen kullanıcılar hakkında fikir vermektedir. Görsellerdeki kullanıcıların tamamı, çocuklardan oluşmaktadır. Kütüphanenin avlusunda ve içerdeki minderlerde rahat şekilde oturmuş, yüzlerinde gülümseme, merak ve dikkatle okunan kitabı dinleyen çocuklar oldukça mutlu görünmektedir.

Kütüphaneye gizlice girseler de birer kütüphane kullanıcısı olarak değerlendirebileceğimiz kitapsever hayvanlar yeni bilgiler edinmeye meraklıdır. Birçok farklı konuda kitaplar okumak isteyen hayvanların okumaya meraklı çocuk kullanıcıları temsil ettikleri düşünülebilir.

Görsellerde yetişkin kullanıcı olmamakla birlikte, yüksek raflar ve raflardaki kitapların kalınlıkları, kütüphanenin yetişkinlere de hizmet verdiğini göstermektedir.

Kullanıcı Hizmetleri ve Etkinlikler

Kütüphane Tavşanı adlı eserdeki kurgudan, kütüphanede kullanıcı hizmetlerinin aktif olarak verildiğini, kütüphane kullanıcılarının birer üye kartı olduğu, yayın ödünç verme işleminin bu kartlar ile yapıldığı anlaşılmaktadır. Kütüphanenin dış duvarında bir kitap iade bölmesi bulunmaktadır. Kütüphane kullanıcıları ödünç aldıkları kitapları bu bölmeden içeri bırakarak iade edebilmektedirler.

Kütüphanede rutin olarak gerçekleştirilen bir kitap okuma saati de bulunmaktadır. Yazın kütüphane bahçesinde, kışın kütüphane salonundaki minderli köşede belli aralıklarla devam ettirilen bu saatlerde, kütüphaneci çocuklara kitap okumaktadır. Kütüphanenin bu masal saatini takip eden çocuk kullanıcıları, aldıkları hizmetten oldukça memnun görünmektedir.

SONUÇ

Annie Silvestro tarafından yazılan ve Tatjana Mai-Wyss tarafından resimlenen *Kütüphane Tavşanı* adlı eser, doküman inceleme ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak çocuk edebiyatının temel unsurları ve kütüphane bilimi ekseninde incelenmiştir. Çocuk edebiyatının temel unsurları, Prof. Dr. Sedat Sever tarafından hazırlanan ‘*Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtlarını Değerlendirme Ölçeği* rehberliğinde değerlendirilmiştir. Eser, ölçeğe göre yeterli puan almıştır ve elde edilen diğer bulgulara göre, edebiyat ve sanat değeri taşımaktadır. Çocuğa göre’lik ilkesine de uygun olarak tasarlanan *Kütüphane Tavşanı*, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilecek plan, kurgu ve anlatıma sahiptir. Kütüphane bilimi açısından elde edilen bulgulara göre, eser, çocuklara kütüphane algısı ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırma konusunda da ciddi bir işleve sahiptir.

Çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılması ve bunun toplum ölçeğinde eleştirel bir okuma düzeyine evrilerek kültür haline gelmesi, kütüphanelerin çalışmaları ile mümkün olabilir. Kütüphane kurumunun çocuk edebiyatı eserlerinde mekân olarak yer alması, kurgunun içinde yapısal unsurları ile bulunması ve okuma eylemi ile birebir ilişkili olduğunun vurgulanması, çocukları kütüphaneye ısındırmak ve gitmelerini teşvik etmek için faydalı olacaktır. Çocuklara okuma kültürü ve kütüphane alışkanlığı kazandırma konusunda dikkate değer bir potansiyele sahip olan *Kütüphane Tavşanı* da bu konuda değerlendirilebilecek nitelikli bir eserdir. Eserin çocuklara

yönelik kütüphane etkinliklerinde kullanılması, çocukların hem kitap okuması hem de kütüphane kullanması konusunda teşvik edici olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, M. (2014). Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Annie Silvestro Kişisel Web Sayfası. (2018). <http://www.anniesilvestro.com/news/2018/4/4/bunnys-book-club-chosen-for-dolly-partons-imagination-library> adresinden 19.06.2018 tarihinde erişildi.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2017). Dijital kültür ortamında bilgi hizmetleri ve kütüphaneciler, Hiperyayın, İstanbul.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2021a). "Giriş". Okuma kültürü ve kütüphaneler, Edt.Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperyayın, İstanbul.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2021b). "Ezgi Berk'in Kitap Tamircisi Toprak öyküsünde kitap ve kütüphane unsurları", Türk edebiyatında kitap kütüphane ve okuma kültürü içinde ss. 611-622, Hece, Ankara.
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2022). "Çocuk edebiyatında okuma kültürü: Resimli kitaplar üzerinden tematik bir değerlendirme", TYB Akademi, 12(34), 38-54.
- Sever, S. (2007). "Okuma kültürü edinme sürecinde Türkçe öğretiminin sorumluluğu", Okuma kültürü ve okullarda uygulama sorunları toplantısı (Başkent Öğretmenevi, 6 Aralık 2004) içinde ss. 108-126, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Sever, S. (2015). Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü, 2.bs. Tudem Yayınları, İzmir.
- Silvestro, A. Mai-Wyss, T. (2018). Kütüphane tavşanı, Çev. Nurten Hatırnaz. Beyaz Balina Yayınları, İstanbul.